

BESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 8 december 2020
Onderwerp : Wet natuurbescherming - 2019-012735 - gemeente Druuten
Activiteit : "Ravestein ontheffing" aan Waalbandijk 11, 6653 KD te Deest
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Ravestein Beheer B.V.
Zaaknummer : 2019-012735

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Ravestein Beheer B.V., Waalbandijk 11, 6653 KD te Deest, hierna te noemen de aanvrager, van 1 november 2019 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen*' en '*zienswijzen*').

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 1 november 2019 ontvingen wij een aanvraag van Ravestein Beheer B.V. voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.10 lid 1b voor het beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van kleine marterachtigen.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van het in de wet genoemde belang ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor de aangevraagde werkzaamheden niet eerder een ontheffing verleend. Naar aanleiding van een handhavingsverzoek of melding is het werk stilgelegd. Een deel van de voorgenome werkzaamheden is al uitgevoerd, de rest van de werkzaamheden zal worden uitgevoerd na het stormseizoen in 2020 en alleen voor deze rest van de werkzaamheden wordt ontheffing verleend.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 17 december 2019, 28 januari, 6 en 7 februari 2020 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij per e-mail van 10 en 16 december 2019 en 7 februari 2020 hebben verzocht.

Separaat is ook een vergunning Wnb voor gebieden aangevraagd bij de provincie Gelderland.

Deze aanvraag is nog niet getoetst aan het gebiedendeel van de Wet natuurbescherming. Mogelijk is hier ook een vergunning Wnb voor nodig. Indien dit het geval is, dient de aanvrager deze ook bij de provincie aan te vragen. Wij maken u attent op de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 dat voor een toename van stikstofdepositie, hoe klein ook, een vergunningplicht geldt. Wij adviseren u met inachtneming van de uitspraak naar de stikstofdepositie van uw project te kijken.

Het ontwerpbesluit heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Wij hebben binnen deze termijn geen zienswijzen ontvangen.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Ravestein beheer B.V., Waalbandijk 11, 6653 KD te Deest;

voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod	Belang
Bunzing (<i>Mustela putorius</i>)	Artikel 3.10 lid 1b	Het beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen
Wezel (<i>Mustela nivalis</i>)		
Hermelijn (<i>Mustela erminea</i>)		

Belang:

A. Artikel 3.10 lid 2 onder a van de Wnb: in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor het plangebied zoals aangegeven in figuur 3 van bijlage 1.
2. De geldigheidsduur van de ontheffing eindigt op 1 maart 2024.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soort(en), verbod(en) en belang(en) zoals weergegeven in tabel 1.
4. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-012735.
5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-012735.
9. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-012735.
10. De voorgenomen werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de kleine marterachtigen.
11. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend, dient door de ontheffinghouder een ondertekende opdrachtbevestiging van de ecologische begeleiding te worden verstrekt aan de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-012735. In de opdrachtbevestiging dient een omschrijving van de ecologische begeleiding, de naam en het telefoonnummer van de ecologisch deskundige te worden vermeld.
12. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat de ecologisch deskundige tijdens het aanbrengen van de mitigerende maatregelen en de ecologische begeleiding alle bevindingen bijhoudt in een logboek. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en begeleid, en hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke beschermde soorten op welke locatie zijn waargenomen. Tevens dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Het logboek moet altijd aanwezig zijn op de projectlocatie en dient door de ontheffinghouder op verzoek van een toezichthouder direct te worden overhandigd.
13. Het logboek dient door de ontheffinghouder uiterlijk twee weken na afronding van de ecologische begeleiding/werkzaamheden aan de provincie Gelderland te worden verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2019-012735.

Soortspecifieke voorschriften

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

14. Alle mitigerende maatregelen zoals genoemd in tabel 2 en bijlage 3 van deze ontheffing dienen te worden uitgevoerd.

15. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 10 begeleidt in elke geval het verwijderen van bepanting en het aanbrengen van de nieuwe belanting en takkenril.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

In de aanvraag beschreven project

Sinds 1976 is aan de Waalbandijk het metaalbewerkende bedrijf Ravestein Beheer B.V. gevestigd, dat constructies maaakt ten behoeve van het maken van schepen, drijvende offshore constructies, baggermaterieel, sluisdeuren, bruggen en alle voorkomende constructiewerken. Het bedrijventerrein ligt tussen de Waal aan de noordzijde en de Waalbandijk in het zuiden en ten westen en oosten ligt natuurgebied, dat momenteel wordt heringericht voor zandwinning en ruimte voor de rivier. De oostzijde van het plangebied grenst aan project Geertjesgolf.

Er worden steeds grotere en bredere eindproducten gevraagd en de bestaane gebouwen zijn deels verouderd of te klein voor de gevraagde constructies. In een aantal gevallen spelen ook veiligheidsrisico's. Om tegemoet te komen aan de eisen voor productie en veiligheid worden in een aantal hallen aanpassingen aangebracht, delen worden verbouwd en hallen worden deels vergroot. Aan de oostzijde wordt de een hal uitgebreid en deze wordt groter dan het huidige bouwvlak. Ook komt er aan de oostzijde van de nieuwe hal een opstelplaats en oprit voor de brandweer. Door de beoogde aanpassingen aan een aantal constructiehallen en de aanleg van een opstelplaats voor de brandweer, kunnen de veiligheidsrisico's sterk worden gereduceerd en kan het bedrijf tegemoet komen aan de eisen van deze tijd. Aan de westzijde wordt in de toekomst nog een hal gebouwd op een al aangelegd verhard oppervlak. Alleen aan de oostzijde wordt bij onderhavig project uitgebreid in een klein deel van het resterende groen tussen de scheepswerf en het project Geertjesgolf.

Werkzaamheden

- Verwijderen delen bosschage
 - Sloop en nieuwbouw lashal
 - Aanleg brandweeroprit ten oosten van de nieuwe lashal
- Zie bijlage 2

Planning

- Aanleg nieuwe beplanting en takkenrillen eerste kwartaal 2020
- nieuwbouw lashal kwartaal 1 t/m 3 2020

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

Het uitgevoerde onderzoek naar beschermde soorten is beschreven op pagina 7 van de bij de aanvraag gevoegde rapportage "Drueten, Uitbreiding scheepswerf Ravestein, Activiteitenplan kleine marterachtigen," van Rho Adviseurs van 1 november 2019 (verder "Activiteitenplan"). Als vooronderzoek heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden (NDFF/verspreidingsatlassen). Het nader onderzoek naar diverse soorten heeft plaatsgevonden in 2016 en 2018 op basis van het Vleermuisprotocol 2013/2017 en de soortenstandaards/kennisdocumenten van BIJ12.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Tijdens de onderzoeken zijn aangetroffen:

- Foerageergebied van [aantal] de <gewone dwergvleermuis><ruige dwergvleermuis><laatvlieger>;

- Geschikt leefgebied voor de wezel, hermelijn en bunzing.

Niet aangetroffen zijn:

- Jaarrond beschermde vogels, reptielen, amfibieën, overige zoogdieren, beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelden.
- Essentieel foerageergebied voor vleermuizen

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Door de het verwijderen van delen van het groen worden:

- Een onbekend aantal voortplantings- of rustplaatsen van de wezel, hermelijn en bunzing beschadigd en vernield.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Waar mogelijk blijft begroeiing gespaard. Door het werken met speciale armaturen, zonder uitstraling naar de omgeving blijft lichtuitstraling beperkt tot de werkplek, waardoor geen tijdelijke verstoring van natuurwaarden door lichthinder zal optreden.

Er wordt gewerkt buiten het broedseizoen waardoor doden, verwonden of verstoren van broedende vogels voorkomen.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de bunzing, wezel en hermelijn te beperken worden maatregelen voorgesteld. De mitigerende maatregelen zijn beschreven op pagina 12 van het bij de aanvraag gevoegde Activiteitenplan.

De maatregelen die de aanvrager dient uit te voeren zijn per soort uitgewerkt in tabel 2 onder het kopje *Beoordeling* in deze ontheffing. In figuur 1 en 3 van bijlage 1 van deze ontheffing zijn de locaties van de voorzieningen opgenomen.

Beoordeling

Beoordeling ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het onderzoek matig is uitgevoerd. Er is bij enkele terreinbezoeken, op basis van de aard van de loodsen geconcludeerd, dat de gebouwen ongeschikt zijn voor vleermuizen. De voorgestelde mitigerende maatregelen zijn voldoende voor de kleine marterachtigen.

Het bedrijf ligt ingeklemd tussen de Waal en de Waalbandijk en vormt een barrière tussen de groene gebieden/uiteerwaarden ten westen en ten oosten. Er is geen ruimte voor dieren om het terrein te passeren anders dan over de weg en de dijk zelf of door het water van de Waal. Bij het project Geertjesgolf is het naastgelegen natuurterrein ten oosten van de scheepswerf geheel op de schop gegaan, met nog een smalle strook opgaande begroeiing tussen de loodsen en het nog kale terrein van Geertjesgolf. Van deze laatste strook worden enkele tientallen vierkante meters weggenomen. Dit leidt tot verlies van geschikt potentieel leefgebied van kleine marterachtigen en overige kleine zoogdieren aan de oostkant van de scheepswerf en een onderbreking in de beplanting van zuid naar noord. Door de beplanting zo snel mogelijk weer aaneengesloten te maken door nieuwe bomen en struiken te planten, wordt de tijdelijke vermindering in leefgebied weer hersteld. De functionaliteit blijft zoveel mogelijk op orde door zoveel mogelijk van de beplanting te laten staan. Werk wordt uitgevoerd van zuid naar noord. De dieren die voor het verwijderen van de begroeiing moeten vluchten kunnen terecht in een deel

van de bosschage net ten noordoosten van de loods (binnen de oranje ovaal in figuur 3 van bijlage 1). Dieren worden niet gedood of verwond en de populatie kleine marterachtigen kan in het gebied behouden blijven.

Naar aanleiding van bovenstaande zijn alle uit te voeren mitigerende maatregelen in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 2 Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige periodes	Voorkomen doden en verwonden	Permanente mitigatie
Wezel, hermelijn, bunzing	werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren (half maart t/m half juli) en buiten de gevoelige periode van kleine marterachtigen (kraamtijd half maart tot 1 september); werkzaamheden onder gunstige omstandigheden droog, niet-vriezend en onder 6 Bft);	Een week voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden wordt het terrein ongeschikt gemaakt; Werken vanuit één richting, zodat aanwezige individuen kunnen ontsnappen; Vanaf de zuidzijde werken zodat dieren kunnen vluchten naar de noordelijk te behouden bosschage; (zie bijlage 2 figuur 1) Bouwwerkzaamheden zoveel mogelijk uitvoeren gedurende de dagperiode; Voorzichtig verwijderen van houtstapels, steenhopen.	Verbeteren van bestaand leefgebied door aanplant van inheems plantmateriaal, maart 2020; Aanleg van takkenrillen vóór maart 2020; er gaat slechts een klein oppervlak groen verloren en dit wordt op iets andere plekken aangeplant (zie bijlage 2 figuur 3). Een vlak ten noordoosten van het bedrijventerrein van 1.812 m2 wordt als GNN bestemd en blijft geschikt en beschermd als leefgebied voor de kleine marterachtigen.

Andere bevredigende oplossing

Andere bevredigende oplossingen van het project zijn beschreven op pagina 20 en 21 van het bij de aanvraag gevoegde Activiteitenplan.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

De werkzaamheden van de werf kunnen niet worden verplaatst naar een andere locatie. Met de bouw van een kleinere dan nu voorgenomen loods, kan niet worden voldaan aan de marktvrage. Tevens moet een 5 meter brede, verharde opstelstrook voor de brandweer direct naast de loods worden aangebracht in het kader van de brandveiligheid. Bij de uitbreiding en aanpassingen is zoveel mogelijk rekening gehouden met de beschikbare ruimte en wordt zo weinig mogelijk ruimte van natuur/begroeiing in beslag genomen door de nieuwe loods, terwijl er wel een moderne portaalkraan zal kunnen worden ingezet. Ook zal er minder lichtuitstraling zijn dan voorheen.

Wij concluderen dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Belang

Op pagina 20 van het Activiteitenplan is beschreven welk wettelijk belang op het project van toepassing is.

Beoordeling van belang(en)

Het verbouwen en uitbreiden van de loodsen is een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, wat een wettelijk belang voor een ontheffing nationale soorten vormt.

Wij kunnen instemmen met <de><het> in de aanvraag beschreven belang(en). Het betreft <het belang dat is><de belangen die zijn> weergegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding

Op paginas 18 en 19 van het bij de aanvraag gevoegde Activiteitenplan is beschreven in hoeverre de gunstige staat van de kleine marterachtigen in het geding is door het geplande project.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de hermelijn, wezel en bunzing

Er is weinig bekend van de populatieomvang van de marterachtigen, door de afname van het aantal waarnemingen kan worden gesteld dat sprake is van een neerwaartse trend. De samengestelde trend van de 3 soorten laat een sterke afname zien in populatie sinds 1997, de landelijke trend van de populatie wordt beoordeeld als verslechterend. De provinciale trend van de populatieomvang van kleine marterachtigen is naar verwachting gelijk aan de landelijke trend; verslechterend. De bunzing is voornamelijk aanwezig in de lagere delen van de provincie Gelderland, ook de hermelijn komt alleen voor in het rivierengebied, alleen de kwaliteit van het leefgebied van de wezel wijkt niet af van het landelijke beeld. Door het behoud van een deel van de begroeiing en herstel van het deel van het leefgebied dat verwijderd wordt, blijven de populaties kleine marterachtigen behouden aan de oostkant van het projectgebied. Door het herstel van geschikt leefgebied en het ruimtelijk borgen van geschikt bestaand leefgebied, blijft de staat van instandhouding voor de kleine marterachtigen behouden.

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de kleine marterachtigen. Wij kunnen hiermee instemmen.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke aangevraagde soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verbod wordt de ontheffing verleend. Dit komt overeen met de aangevraagde soorten en verbod.

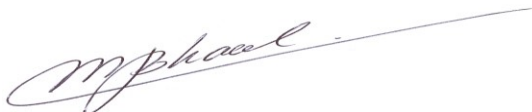
Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u er op dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Martin Kaal

Teammanager Vergunningverlening

Beroep

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van het besluit hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

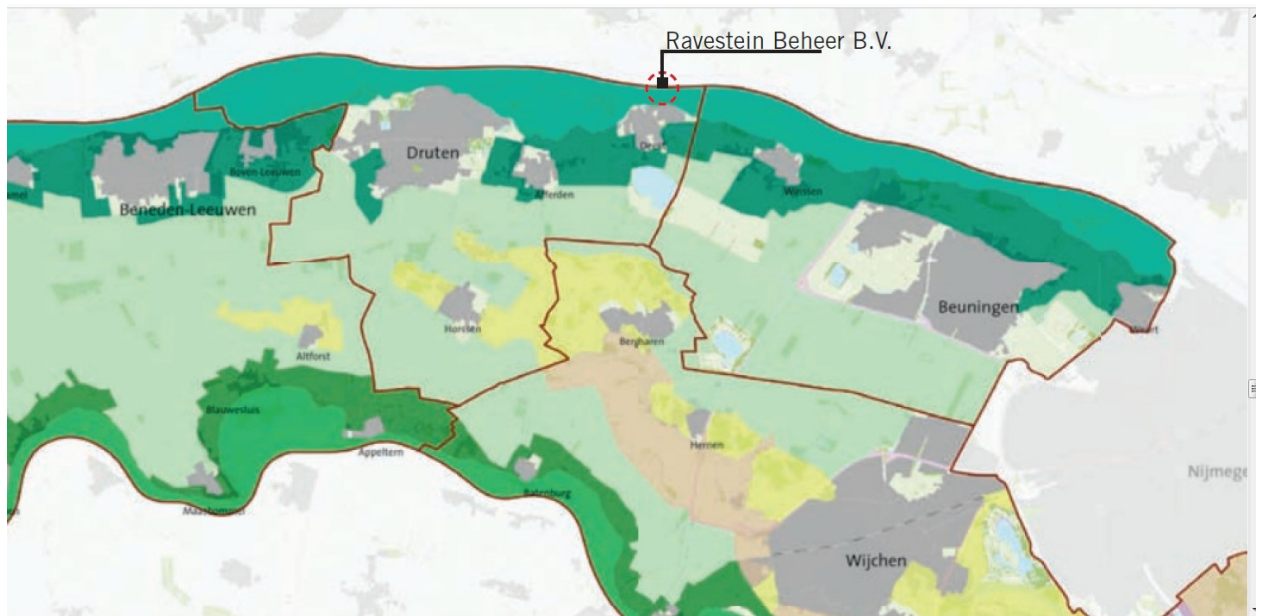
Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betalen van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland via telefoonnummer (088) 361 2000 of op www.rechtspraak.nl.

bijlagen:

- Bijlage 1: Kaarten projectlocatie
- Bijlage 2: Kaart locaties mitigerende maatregelen

BIJLAGE 1

Kaarten projectlocatie

Figuur 1. Globale ligging van de projectlocatie

Figuur 2. Situatie werflocatie 2018 in de Waaluiterswaard, grenzend aan project Geertjesgolf

Figuur 3. Begrenzing plangebied in rood

Figuur 4. Ligging nieuwe gebouwen t.o.v. natuurbeheertypen GNN

	<i>natuurbeheertype N02.01 Rivier</i>
	<i>natuurbeheertype N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland</i>
	<i>Leefgebieden Agrarische Natuur - en Landschapsbeheer 2019, droge dooradering</i>

Schets gehele project

BIJLAGE 2

Kaart locaties mitigerende maatregelen

Figuur 1. Schets project oostzijde (onderhavige ontheffing)

Oranje omcirkeld is de bosschage die behouden blijft en waar dieren dekking kunnen vinden, groen is de begroeiing die verwijderd wordt.

Figuur 2

Figuur 3